

inductam habetur vestigium. Non est igitur necesse, ut putat eruditus adversarius, fungum habere pro cerebro, ut credatur quempiam ante annum 869. quo Conc. gen. VIII. celebratum, profiteri potuisse: *Sancta octo universalis Concilia immutata servare promitto*; nam neque hoc quoad Concilia, neque quid aliud jurabatur ante ann. 869. sed ea jurandi formula primum inducta est seculo IX.

Ad 2um. R. Reclamasse Legatos, quis dubitet? si, quæ S. AGATHO utraque epistola scripsit, lecta in Synodo ipsis audientibus Legatis, meminisse quis voluerit. Vide, quæ ex hujus epist. diximus. n. 239. ubi hæreticis nullo modo immiscet HONORIUM.

254. Sed, *inquies*, nihil de eorum reclamazione in Actis notatum extat.

R. Hoc est, quod querimus; licet enim Acta illa non corrupta asseramus cum Baronianis, manca tamen esse, nemo negare poterit; siluisse vero Legatos, aut stetisse elingues, quercini stipitis instar, mandati AGATHONIS aut tam cito immemores, aut proditores, fidem superat; cum Orientales, producta a Macario mendacissimo priore HONORII epistola, et altera a sublesto Georgio, rapido impetu in HONORIUM involantes, HONORIO hæretico anathema dicerent. An nihil habebant Legati, quod opponerent? An illos fugerant, HONORII orthodoxiam a JOANNE IV. vindicatam? a S. MAXIMO, ob fidei tuendæ zelum, *divinum* appellatum? An ignorabant Pontifices, qui hac de re inquisitionem ante habuerant, HONORIUM in suspicionem vocasse nunquam? An illos oblivio ceperat eorum, quæ AGATHO in mandatis dederat, ut a se decretis nihil addi paterentur? Hæc incredibilia. Legati sane, dubium esse non potest, quin excusationes multas justasque attulerint HONORIO, sed quæ, cum eas admittere recusarent Orientales, notatæ non fuerint. Desunt igitur hæc Actis, sicut certe deest quæstio habita de Apergio Pergensi episcopo, cui cum hæreticis cæteris dictum anathema; nam causam ejus examinatam ante, necesse est, fuisse a Synodo; de quo tamen nulla in Actis occurrit mentio.

Ex sola hac attenta circumstantia patet, quam avide Orientales gestierint damnare Romanum Pontificem: quos jam a tempore Concilii Chalcedonensis, ut ex hujus Can. 28. colligitur, ambitio stimulabat, Patriarchas suos Romanis Pontificibus æquiparandi; ac quoniam, intellecto AGATHONIS mandato, præviderant Patriarchas Constantinopolitanos anathemati subjiciendos; HONORIUM, quod tantum sub ejus nomine vidissent scriptum aliquod, licet nequidem in origine, sine mora, velut præ gaudio ulterioris moræ impatientes, damnarunt.

DISSERTATIO III.

DE CAUSIS INCARNATIONIS, TUM INTRINSECIS TUM EXTRINSECIS IN SPECIE.

A quidditate mysterii Incarnationis, sive compositi theandrici, quod est Christus, nunc ad ejus causas, unde pendet, contemplandas progredimur. Et quoniam hæ solent esse intrinsecæ aliæ, aliæ extrinsecæ, in utrasque inquiremus. Per causas intrinsecas ipsa compositi theandrici, sive Christi constitutiva in particulari veniunt; quæ sunt 1°. *Unio hypostatica*. 2°. *Persona incarnata*, sive assumens naturam humanam, et *natura humana assumpta*; ubi 3°. ob connexionem necessariam *communicatio idiomatum* in Christo, quam unio hypostatica fundat, consideranda venit. Per causas extrinsecas hic præter efficientem, præcipue meritoriam, finalem, sive Incarnationis motivum, intellige. De quibus singulis sequenti Sectionum ordine disputabimus, ducentes initium de prioribus: utpote quæ in consideratione rei, quam intrinsece constituunt, se propinquius habent.

SECTIO I.

DE UNIONE HYPOSTATICA.

Tam veteres, quam scholæ hodie, vocibus unionis, unitiōnis, assumptionis promiscue utuntur; etsi revera in rigore inter eas discrimen sit: *unitio* enim actionem denotat unientis, et hic est propriissime *Incarnatio activa*; *unio* vero illius actionis terminum; *assumptio* potius naturam, quæ assumitur ad unionem. De unione sic sumpta pro actionis unitivæ termino, quæ etiam unio formalis dicitur, hic proprie agimus. Illam esse *physicam*, abunde, opinor, liquet ex disputatis contra Nestorium. Hic igitur inquiremus 1°. Quid sit unio hypostatica? 2°. Quæ ejus proprietates?

ARTICULUS I.

QUID SIT UNIO HYPOSTATICA.

Sublimissima hæc quæstio est sanctorum consensu Patrum; quippe medullam, ut sic loquar, attingens hujus mysterii. Tota vero huc recidit: quomodo Verbum et humanitas sibi uniantur; an in aliquo medio, a Verbo et huma-

nitare tanquam extremis realiter distincto, quod *Modistæ* appellant modum physicum, per hunc intelligentes entitatem modalem physicam, quæ sit terminus causæ incarnativæ, ab hac distinctus realiter, in quo, ceu medio, extrema vinciantur? An vero citra tale medium, ac immediate? et si ita, quomodo id accidat?

233. *Dico I.* Unio hypostatica non est entitas modalis physica realiter a Verbo et humanitate unitis distincta; adeoque Verbum et humanitas seipsis immediate ac formaliter, sine tali medio, uniantur.

Prob. Quia nulla est necessitas entitatis hujusmodi: sed hæc plane otiosa et superflua est, cum sine illa possit haberi, et, quantum sublimitas patitur, explicari compositum theandricum; nam hoc nihil aliud est, quam humanitas ut formaliter dependens, vel terminata ab hypostasi Verbi, et hypostasis Verbi, ut formaliter terminans humanitatem: atqui hæc haberi possunt sine ejusmodi entitate realiter distincta; ergo. *Prob. min.* Nam sicut ex D. Th. 1. 2. q. 110. a. 1. ad 2. forma per se ipsam sine medio informat materiam, sive subjectum; sic Verbum ex virtute sua infinita terminandi et perficendi naturam aliquam creatam, posita efficaci voluntate terminat et perficit naturam humanam immediate per se ipsam, et natura immediate terminatur et perficitur; humanitas enim per se ipsam est intrinsece terminabilis, et personalitas Verbi ex virtute sua infinita per se ipsam terminativa; ergo, posita voluntate efficaci, ut virtus terminativa Verbi in naturam se exerat, habebitur naturæ terminatio, perfectio, ejus a Verbo dependentia, et unio hypostatica.

236. *Conf. 1.* Verbum et humanitas uniantur formaliter per illud, per quod fiunt unum in persona; sed ita fiunt per solam Verbi subsistentiam. Verbum enim divinum humanitati communicatur per modum subsistentiæ; sed subsistentia per se ipsam communicatur naturæ, sine alio medio realiter distincto, sive tali entitate modali: sicut per se ipsam est subsistentia sine entitate ejusmodi; ergo. Imo adde, quod nihil creatum possit esse actuale exercitium virtutis terminativæ Verbi, utpote actus purissimi: sicut neque virtutis Dei productivæ; igitur sicut res producit per suam virtutem intrinsecam sine actione distincta: sic personalitas Verbi per se ipsam immediate terminat naturam.

Conf. 2. Si inter Verbum et humanitatem mediaret aliqua entitas realiter distincta, velut utriusque vinculum et nexus realis; ergo huic uniri ante deberent extrema, quam unirentur inter se; qua enim ratione, nisi huic uniantur, poterunt per eam ipsa uniri? vel igitur uniantur illi per se ipsa immediate, vel mediate, alia mediante entitate? si hoc ultimum; ibis in infinitum: si primum; ergo uniri formaliter non importat necessario entitatem ab extremis unitis distinctam.

Respondent 1º. Adversarii, entitatem illam non uniri *ut quod*, sed *ut quo*, ideoque illam non indigere alia simili entitate, per quam ipsa uniat. Sed inconceptibile manet, extrema uniri inter se per unionem distinctam, et non uniri huic; ergo etiam ipsa unio distincta est aliquid, quod unitur.

Respondent 2º. Entitatem illam esse ipsam rationem formalem uniendo, ideoque non uniri per aliam entitatem, sicut albedo non dealbatur per

albedinem aliam, quia ipsa est ratio formalis albi. Verum hoc gratis plane asseritur, et merum *postulatum* est; ac paritas ab albedine petita nulla est: nam hæc dealbari non debet per albedinem, quia nullo modo vel dealbatur, vel dealbari potest; ergo est alba solum *ut quo*, non *ut quod*; entitas autem distincta unionis, si daretur, deberet ipsa quoque uniri extremis, quibus superadditur; ac proin non esset tantum aliquid, quo extrema uniantur, sed verissime etiam aliquid unitum; sicut albedo superaddita parieti huic uniri debet.

237. *Dico II.* Unio igitur hypostatica, *physice* sumpta, consistit in personalitate Verbi et humanitate, non quidem absolute, et secundum se sumptis: quia sic sumptæ poterant ambæ esse, quin essent unitæ, ut patet; sed sumptis respective, h. e. in humanitate ut terminata ac dependente ab hypostasi Verbi; et in hypostasi Verbi ut terminante humanitatem ita dependentem.

Dixi: *physice* sumpta; nam metaphysice, in abstracto considerata, est modus, sive forma metaphysica, quæ positus certis conditionibus in extremis resultat, eaque unita denominat.

Sequitur ex dictis *Concl. priore*. Et *ratio est*, quia his præcise habitis, habetur et intelligitur natura humana formaliter subsistens personalitate Verbi, et Verbum formaliter subsistens in natura humana; quia cum natura humana sit per se ipsam intrinsece perfectibilis, vel terminabilis; hoc ipso, quod in genere quasi causæ formalis terminetur, ac dependeat a quasi forma hypostatica Verbi, sortitur effectum subsistentis hypostasi Verbi; et vicissim, quia hypostasis Verbi est intrinsecus illius dependentiæ terminus, terminat naturam humanam, in eaque subsistit.

Si jam quæris, quomodo humanitas dependeat a Verbo? *Respondeo*, dependentiam illam posse explicari per influxum sustentativum Verbi in esse humanitatis; similem illi, ut ait Wadingus, demptis tamen imperfectionibus, quem præbet subjectum accidenti, et materia formæ materiali: sicut enim hæc formæ producuntur cum dependentia a subjecto et materia, et nisi in illas continuo subjectum specialiter influeret, interirent, nisi Deus extraordinarie eas conservaret; sic humanitas Christi producta est cum dependentia a Verbo et ejus sustentativo influxu; ut, si Verbum ita sustentare humanitatem desineret, hæc interiret, nisi Deus concursu extraordinario illum influxum suppleret.

Dixi: *demptis imperfectionibus*; nam quoad alia dissimilis est ratio: Verbum enim non sustentat humanitatem ita, ut respectu hujus subjectum sit, eamque subjective causet, quomodo materia formas causare dicitur; sed præcise, quia interiret humanitas, si desineret Verbum præstare humanitati influxum ejus sustentativum, et hic a Deo specialiter non suppleretur; quia humanitas nonnisi cum ordine ad Verbum, ejusque influxum, h. e. nonnisi cum dependentia ab eo, producta est.

238. *Obj. I.* Omnis vera et positiva actio habet terminum realem et positivum immediate productum: sed Incarnatio active sumpta est vera et realis actio; ergo. Terminus autem ille alius dici nequit, quam unio distincta.

R. D. M. Omnis actio strictè productiva, qualis est actio creativa C. actio modificativa, qualis actio unitiva vel actio incarnativa est N. Huic sufficit habere terminum realem et positivum, vi sua, non simpliciter productum, sed taliter modificatum; quia actio modificativa non dat simpliciter esse rei; sed tantum facit eam se tali, vel tali modo habere. Terminus igitur *totalis* actionis incarnativæ est compositum ex Verbo et humanitate constitutum, scilicet Christus, sive Deus Homo; quia terminus *totalis* dicitur ille, in quo actio ultimato sistit: sed in hoc composito sistit actio incarnativa; sicut, proportionaliter loquendo, terminus *ad quem* *totalis* generationis humanæ nec est anima, quæ creatur, nec materia, quæ præsupponitur; sed totum compositum. Eiusdem actionis terminus *formalis* sunt extrema ut unita; quia terminus *formalis* est id, per quod formaliter constituitur terminus *totalis*: atqui; ergo.

Cæterum actio incarnativa, prout de facto contigit, habet etiam terminum de novo productum; quia humanitas vere producta est cum dependentia a Verbo, quæ constituit ipsum terminum *totalem*, sive Christum. Unde eadem realiter actio, quæ unitiva est, est etiam productiva; est tamen formaliter diversa: quia ut unitiva est, præcise unit: ut productiva, præcise ponit terminum extra causas, præscindendo ab ea unione.

259. *Neque dicas*: Actio physica productiva habet necessario terminum distinctum; ergo etiam talis actio unitiva, vel modificativa; quia et ipsa actio physica est. Item: unio fit: extrema non fiunt necessario; quia possunt præexistere.

Ad 1um. R. N. *Cons.* *Disparitas* est; productio enim dat simpliciter esse rei productæ; at actio præcise unitiva vel modificativa non dat simpliciter esse rei; sed tantum rem, quæ habet esse, facit tali, vel tali modo se habere; sic actio extensiva facit rem aliter et aliter extensam.

Ad 2um. D. Fit proprie N. improprie, scilicet per resultantiam C. Omissa ista æquivocatione potius dici oportet: extrema fiunt unita; vel, incipiunt esse unita; aut, aliter se habent; quia unio nihil aliud est, quam extrema se ipsis ita se habentia.

260. *Obj. II.* Humanitas est indifferens, ut uniatur Verbo, vel non; ergo ut uniatur, requiritur entitas modalis intrinsece recepta, quæ hanc indifferenciam formaliter tollat.

R. 1°. Etiam personalitas Verbi est de se indifferens, ut naturæ humanæ uniatur, vel non; nec tamen requiritur talis entitas in Verbo recepta, quæ hanc indifferenciam tollat. Nec dicant adversarii, Verbum non esse capax talem entitatem intrinsece recipiendi: nam si non sit capax ad hoc, etiam non erit capax, ut uniatur humanitati, si ad unionem requiratur necessario ejusmodi modalis entitas; cum fieri non possit, ut vinculum duo connectat, quod tantum extremorum uni adhæret.

R. 2°. N. *Cons.* Hæc indifferencia intrinseca efficienter tollitur per actionem applicativam humanitatis ad Verbum; formaliter autem per ipsam humanitatem ut applicatam; quia sicut humanitas per se ipsam habet formaliter, ut possit produci dependenter a Verbo et huic uniri: sic per se ipsam formaliter habet, quod actu Verbo uniatur, si illi applicetur. Simile

habes in omnibus modis realiter indistinctis, ubi positus certis conditionibus, sine ulla entitate intrinseca realiter superaddita, tollitur intrinseca indifferencia: sic, licet paries sit intrinsece indifferens, ut sit similis, vel dissimilis parieti alteri; posito tamen in altero pariete colore eodem, fit similis, sine alia entitate intrinsece recepta; et posito colore diverso fit dissimilis.

261. *Obj. III.* Quæ unita non sunt, non possunt uniri, nisi accedat aliquid; ergo requiritur unio distincta. Item: coexistentia, et intima etiam præsentia Verbi et humanitatis potest esse sine unione; ergo hæc ab iis distinguitur realiter.

Ad 1um. R. D. *Ant.* Nisi accedat aliquid extrinsecum applicans humanitatem ad Verbum C. intrinsecum, constituens unionem N.

Ad 2um. R. D. *Ant.* Coexistentia et intima præsentia præcise C. coexistentia Verbi *ut terminantis*, et humanitatis *ut formaliter dependentis*, et per efficacem Dei voluntatem, sive decretum *applicata* ad Verbum N. Hæc vero applicatio est ipsa productio humanitatis in ordine ad Verbum: adeoque prout se tenet ex parte Dei, est efficax volitio, qua Deus vult humanitatem non absolute et secundum se, sed respective sumptam ad Verbum, cum dependentia ab hoc, ut ab eo sustentetur, per ejusque subsistentiam perficiatur, et fiat subsistens.

262. *Inst. 1.* Hæc volitio non constituit unionem formaliter, sive non est unio formalis; quia voluntas Dei non dat effectus formales rebus creatis formaliter; ergo nihil facit ad rem.

R. 1°. N. *Cons.* Etiam applicatio ignis non est formalis combustio, et tamen requiritur, ut deinde ignis per se ipsum comburat, et per vim suam intrinsecam.

R. 2°. N. iterum *Cons.* Quia licet volitio Dei non sit causa formalis unionis, vel unio formalis; requiritur tamen tanquam conditio essentialis, et applicativa humanitatis, ut hæc accipiat effectum formalem subsistentiæ, et quia hac volitione, tanquam applicatione et conditione posita, personalitas Verbi purissima sua actualitate terminat naturam humanam, et communicando se illi tribuit denominationem formalem subsistentis.

263. *Inst. 2.* Volitioni divinæ debet correspondere objectum ad extra: sed aliud, præter unionem distinctam, assignari non potest; ergo.

R. 1°. Non semper volitioni divinæ debet respondere entitas aliqua de novo producta: ut patet in voluntate divina debitam peccato culpam remittente sine gratia, quod absolute Deus potest.

R. 2°. N. *min.* Nam *objectum proximum* quidem, quod efficitur per volitionem efficacem, est humanitas producta, non seorsim, sed in ordine ad Verbum. *Objectum ultimum*, quod efficitur, est ipsum compositum theandricum, sive Christus. Objectum autem, quod præcise terminat illam volitionem, ut volitio est, sunt entitates humanitatis et personalitatis relative ad se invicem spectatæ; humanitas respective ad Verbum, ut ab hoc terminetur; et Verbum respective ad humanitatem, ut per se ipsum immediate eam terminet, et perficiat.

Vult igitur Deus extrema non simpliciter, sed cum certo modo: qui modus in volitione est ipse modus tendendi illius, quo in extrema tendit compositivè, volendo, ut Verbum jam actu formaliter terminet, et perficiat humanitatem; humanitas vero ab eo dependeat tanquam termino et complemento substantiali. In objecto voluto est ipsa actualis terminatio Verbi respectu humanitatis, ac hujus a Verbo dependentia. Porro hic modus ita se habendi ex parte objecti volitus, non est, ut vides, necessario distinctus, cum Verbum per se ipsum terminare possit humanitatem.

264. *Obj. IV.* Unio hypostatica passim dicitur creata; ergo est vere aliquid productum et distinctum.

R. *Potest dici* facta et creata, non quidem simpliciter et ex omni parte, sed ex parte unius extremi, scilicet humanitatis, quia hæc vere facta et creata est; Verbum vero, quod est alterum extremum, non fit simpliciter, aut creatur. Quod si humanitas jam ante existens uniretur Verbo, nihil fieret per veram creationem, sed tantum per compositionem; h. e. fieret compositum: quod ex mente Philosophorum simpliciter fieri dicitur.

265. *Obj. V.* Influxus ille sustentativus Verbi in esse humanitatis, quo hujus dependentiam a Verbo explicamus, videtur male adhiberi. *Prob.* 1°. Influxus ille sustentativus Verbi est ad extra: sed influxus ad extra in divinis est communis tribus personis; ergo et hic: unde sequeretur, totam Trinitatem esse incarnatam. 2°. Sic humanitati tribueretur modus inexistendi; sed modus inexistendi est proprius accidenti, non substantiæ. Imo cum influxus sustentativus conveniat subjecto, sequeretur, Verbum agere vices subjecti: quod dici non potest; cum hoc dicat imperfectionem, passionem, mutationem.

R. *N. Assert. Ad prob. 1am. D. min.* Influxus ad extra effectivus, qui se habet in genere causæ efficientis, est communis tribus personis C. terminativus, vel objectivus, vel similis, qui convenit uni ex tribus personis ratione prædicati relativi, vel personalitatis N. Sed talis est influxus iste sustentativus Verbi in esse humanitatis.

Ad prob. 2am. D. Tribueretur modus inexistendi in alio, ut subjecto proprie dicto, vel causa N. in alio ut supposito terminante, perficiente et sustentante humanitatem C. Diximus jam supra, influxum illum sustentativum explicari per illum, quem subjectum præbet accidenti; sed demptis imperfectionibus, ut ibi expositum n. 258. Unde et patet responsio ad ultimum; nam influxus ille convenit Verbo, ut supposito terminanti, et sustentanti naturam humanam, alioquin interituram, nisi Deus influxum alio speciali modo suppleret; non ut causæ proprie dictæ.

ARTICULUS II.

AN ET QUOMODO UNIO HYPOSTATICA SIT SUPERNATURALIS, SUBSTANTIALIS, OMNIUM MAXIMA, INDISSOLUBILIS?

266. *Dico I.* Unio hypostatica est intrinsece et quoad substantiam supernaturalis.

Ratio est; quia est donum omni naturæ creatæ et rationabili prorsus indebitum, et supra vires activas et passivas totius naturæ; et supra omnem ejus exigentiam, quod perficiatur et terminetur in ratione suppositi a personalitate divina; ergo. *Dein* unio hypostatica naturam creatam ad esse personale divinum elevat, estque radix omnium donorum supernaturalium, quæ ad hoc esse divinum, per Incarnationem communicantur, consequuntur.

Nec obstat, quod unionem hypostaticam subin sanctorum Patrum quidam naturalem appellent. Non enim eo modo loquendi intelligebant id, quod est *ordinis naturalis*, prout hic supernaturalitati opponitur; sed ita vocabant 1°. Quod Christus eam statim habuerit primo instanti sui esse: quo sensu passim nobis naturale dicimus, quod est nobis congenitum. 2°. Ut indicarent eam esse physicam et realem, contra hæreticos; vel 3°. Quatenus quod est essentielle alicui, etiam respectu ejusdem naturale dicitur: at unio hypostatica est constitutiva Christi; proin respectu ejusdem essentialis est. Respectu Verbi vero dici potest præternaturalis; tum quod nec supra; tum quod nec contra ejus exigentiam sit, sed præter ipsam; cum unionem illam non exigeret præcise, etsi pro suo libitu semper terminare posset, ut aliam quancumque creatam intellectualem substantiam, ita et humanitatem.

267. *Dico II.* Unio hypostatica est substantialis. Fide constat.

Prob. In Conc. Lateranensi sub S. Martino I. Secr. 5. Can. 8. (Lab. t. 6. p. 351.) ita dicitur: *Si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie, et secundum veritatem, naturarum substantialem unionem indivise et inconfuse in eo (Christo) cognitam, condemnatus sit.* Et Can. 6. duæ Christi naturæ substantialiter unitæ dicuntur. Unde et S. Th. hic q. 2. a. 6. in 0. *Fides, inquit, catholica... non dicit, unionem factam Dei et hominis secundum essentiam, vel naturam, nec etiam secundum accidens; sed medio modo secundum subsistentiam seu hypostasin.* Et in responsione ad 3. *Sufficit ad hoc, ut non sit unio accidentalis, quod sit facta unio secundum hypostasin; licet non sit facta unio secundum naturam.*

Ratio autem est 1°. Quia talis est unio, qualia sunt extrema, quæ unit, et quale est compositum, quod cum extremis constituit: sed extrema, quæ unit, et compositum, quod cum illis una constituit unio hypostatica; sunt quid substantiale. 2°. Per unionem hypostaticam humanitas sic Verbo unitur, ut vi illius unionis prædicetur de Verbo substantive in concreto: sive ut Verbum denominetur *homo* substantive, non adjective *humanatus*; ac proinde humanitas non advenit Verbo per modum formæ accidentalis;